

การบริหารจัดการโรงสีชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน
ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

Management of Community Rice-mill Factory Participating with People According to the Sufficiency Economy along with Local Knowledge for Sustainable Self Dependence of Rice-farmer Community Enterprise at Tambon Kwean-hak Amphoe Khlung Chanthaburi Province

เดชา วงศ์แก้ว

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและอัญมณีศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างโรงสีข้าวชุมชน 2) เพื่อการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชน แบบมีส่วนร่วม ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักมีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน วิธีดำเนินการวิจัยมีขั้นตอนคือ จัดให้มีการประชุมการทบทวนของโครงการ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตรวจสอบได้ เน้นให้ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ การทบทวนการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานโรงสีชุมชน มีกลไกเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ได้จากโครงการวิจัยและจัดเวทีแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก พัฒนาและสร้างขีดความสามารถและสร้างศักยภาพในการเพิ่มมูลค่าสินค้าของผลิตภัณฑ์ เช่น ออกแบบบรรจุภัณฑ์ข้าวสารเชิงพาณิชย์ จัดหาตลาดสินค้าการเกษตรรองรับผลผลิต สร้างและขยายเครือข่ายการวิจัย ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของแผนงานวิจัยต่อเครือข่ายการวิจัยและหน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้ จัดถ่ายทอดเทคโนโลยี เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจในการอบรม ให้ความรู้การบริหารจัดการโรงสีชุมชน ประเมินผลของโครงการโดยวิธีการอบรมเสวนา

ผลการวิจัย พบว่าประการแรกเกษตรกรบางรายใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าวส่งผลทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวทางการเกษตรสูงขึ้นรวมทั้งลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร

ประการที่สอง การเพิ่มรายได้โดยมีการจำหน่ายข้าวสารบรรจุถุงไปแล้วทั้งหมด 1,500 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 22 บาท เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 33,000 บาท

ประการที่สาม ลดรายจ่ายโดยส่วนแรก นำข้าวสาร 20 กิโลกรัม ไปแลกเปลี่ยนกับปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจำนวน 50 กิโลกรัม โดยแลกเปลี่ยนข้าวสารไปแล้วเป็นจำนวน 1,500 กิโลกรัม คิดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 33,000 บาท ได้ปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจำนวน 74 กระสอบ แลกได้ที่เหลือจากการนำไปแลกเปลี่ยนกับปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพได้ การลดรายจ่ายส่วนที่สองเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนของสมาชิก คือ การนำข้าวเปลือกมาสีไว้รับประทานเองซึ่งเป็นไปตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข จำนวน 2,000 กิโลกรัม

จากผลงานวิจัยสามารถแก้ไขปัญหา คือ 1) ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก ที่ดำรงชีวิตพออยู่พอกิน สมควรแก่อัตภาพเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ในระดับหนึ่ง 2) เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนดีขึ้นจากการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ทำให้เพิ่มรายได้และยังสามารถทำให้ชุมชนยกระดับ ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สมดุล มั่นคง ยั่งยืน รู้ รัก สามัคคี ทำงาน อย่างมีความสุขได้ในระดับหนึ่ง 3) มีการพัฒนานำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ และอุตสาหกรรมชุมชน โดยการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ของบรรจุภัณฑ์ข้าวสารบรรจุถุงขนาด 5 กก. ตราสินค้า “ข้าวสารเกวียนหัก”

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงสีชุมชน การบริหารจัดการ การพึ่งพาตนเอง

Abstract

The objectives of this research are 1) to build community rice-mill factory, 2) to manage the community rice-mill factory participating with people according to sufficiency economy along with local knowledge, 3.) to train the Tambon Kwan-hak rice-farmer community enterprise to be sustainable self dependence. Research methodologies are consisted of preparation to meeting and reviewing the project with community, improvement of management system in both communities to be transparent, auditable in their own responsible, reviews the applications of sufficiency economy principles with infrastructure management of bio-organic fertilizer barn and rice-mill factory communities, linking and sharing the products and local knowledge from both communities, increasing effectiveness and quality to deal with industrial standards, developing ability and potential in value added of products such as package design of organic rice and bio-organic fertilizer, providing the markets for products, building and extending the research networks, public relating of the success of research to the networks and other organizations that use the research results, transfer of technology, collecting of satisfied evaluation data and evaluating the project success by seminar.

The results show that firstly, some farmers used bio-organic fertilizer instead of chemical fertilizer in rice field. Therefore, the amount of rice increased and the use of chemical fertilizer decreased dramatically. Secondly, incomes increased due to selling 1500 kg of rice packages with rate of 22 baht/kg, so gain amount of baht 33,000. Thirdly, reduce the expense by two methods, firstly exchanging 20 kg of rice with 50 kg of bio-organic fertilizer. The 1500 kg of rice changed to 74 sacks of bio-organic fertilizer, that is about baht 33,000. The remaining rice husk from milling can change to bio-organic fertilizer also. Secondly, reduce the family expense by keep 2,000 kg of rice to eat within family, that according to sufficiency economy principles (3 concerning and 2 conditions).

The results can solve the research problems, 1) building the strong communities of rice-mill factory of Baan-Kwain-Huk group and bio-fertilizer production of Baan-Sai-Nong group to be the role model of community in the province that agrees well with sufficiency economy principles according to his majestic the King's ideas. 2) improving the community economy in rising income by selling package of 5 kg organic rice and of 50 kg bio-organic fertilizer and furthermore, lifting up the living quality of community in many aspects including life, economy, social, environment, balance, stability, sustainability, knowledge, love, harmony and happiness 3) developing the local product to community commercial and industry by selling 5 kg package of rice in brand "Kao-San-Kwan-Hak".

Keywords : sufficiency economy, local knowledge, community saw-mill factory management

บทนำ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก โดยที่ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้ประเทศปีละไม่ต่ำกว่า 65,000 ล้านบาท (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2556) และเป็นอาหารหลักประจำวันของคนไทย แต่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวกลับประสบปัญหาหาราคาข้าวตกต่ำและราคาปัจจัยการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับไม่เพียงพอต่อการครองชีพ สำหรับโครงการเสริมที่นำจะนำมาใช้เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าว โดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ จึงเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่ง นอกจากการจำหน่ายข้าวเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว และเป็นการเพิ่มการจ้างงานและกระจายรายได้ในท้องถิ่นอีกด้วย ในส่วนของจังหวัดจันทบุรี ประกอบไปด้วย 10 อำเภอ มีพื้นที่ปลูกข้าว 26,550 ไร่ ผลผลิต 9,824 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2556) ซึ่งตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี มีประชากร 4351 คน มีพื้นที่ทำการเกษตร 8,424 ไร่ (จันทบุรี, 2556) และเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มจึงมีความเหมาะสมในการทำนา โดยส่วนมากเกษตรกรจะปลูกข้าวหอมมะลิ 105 มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 500 กก./ไร่ จากการสอบถามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่ายังต้องการ การสนับสนุนในเรื่องของเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรชาวนาและผลผลิตข้าวเปลือกเกือบทั้งหมดจะขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ทำให้ราคาข้าวเปลือกไม่สูงตามความเป็นจริง โดยพ่อค้าคนกลางจะมารับซื้อข้าวขณะที่ยังเริ่มตั้งท้องเพราะทราบว่าชาวนาต้องการเงินไว้ง่ายในครอบครัว ขาดลานตากข้าวเปลือกของกลุ่มชุมชน จำเป็น

ต้องขายข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าคนกลาง อีกทั้งชาวนายังต้องการซื้อปุ๋ยเคมีที่มีราคาสูงในปริมาณที่มาก ทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น ประกอบกับข้าวเปลือกที่ใช้ในการบริโภคต้องนำไปสีกับเครื่องสีข้าวส่วนบุคคลและวัสดุที่เหลือจากกระบวนการสีข้าวของเอกชน เช่น รำ ปลายข้าว จมูกข้าว และแกลบจะถูกโรงสีหักทั้งหมด และขาดการสืบสานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอันดีงามต่างๆ เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว การบูชาพระแม่โพสพ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เรื่องข้าวและปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ ระหว่างปราชญ์ชาวบ้านของแต่ละพื้นที่ ขาดการใช้กระบือในการไถนา เพราะวิถีชีวิตในชุมชนเจริญอย่างรวดเร็วภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยจัดทำโครงการจึงมีความสนใจที่จะสร้างโรงสีข้าวชุมชนขึ้นและบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนด้านเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตแก่เกษตรกรที่ทำนาแบบเกษตรอินทรีย์ ทั้งยังได้ รำ ปลายข้าว และแกลบไว้ใช้ประโยชน์อีกด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างโรงสีข้าวชุมชน
2. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักมีการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ คือ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทำใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2552) โดยในงานวิจัยนี้ เศรษฐกิจพอเพียง คือ จะมีการแบ่งข้าวเปลือกไว้ทำพันธุ์ การสีไว้รับประทานและแบ่งปันกับเพื่อนบ้าน การแบ่งจำหน่ายข้าวเปลือกเพื่อนำเงินมาใช้ในครอบครัว และการแบ่งข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการแปรรูปจำหน่าย เป็นผลิตภัณฑ์ ความพอประมาณ คือ มีการแบ่งจำหน่ายข้าวเปลือก เพื่อนำเงินมาใช้ในครัวเรือนใน

สัดส่วนพอประมาณ และเข้าร่วมโครงการครอบครัวละ 5 เกวียน ความมีเหตุผล คือ ต้องมีพันธุ์ข้าวไว้ทำต่อไป ต้องมีรับประทานและแจกจ่าย ญาติ พี่น้อง และต้องมีเงินไว้ใช้จ่ายในครอบครัว ความมีภูมิคุ้มกัน คือ ไม่ต้องซื้อข้าวสารมารับประทานเหมือนก่อน ทำให้ลดรายจ่าย เงื่อนไขความรู้ คือ ต้องมีความรอบรู้ เรื่อง การทำนาหว่าน นาดำ ต้องระมัดระวังเรื่องมอดกินข้าวเปลือกให้เสียหาย และต้องรอบคอบเรื่องการทำบัญชี งบดุล รายรับ-รายจ่าย เงื่อนไขด้านคุณธรรม คือ ต้องอดทน ขยันใฝ่การการเก็บผลผลิต ต้องมีการแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านเมื่อเหลือจากการรับประทาน และต้องซื่อสัตย์ สุจริต

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับข้าว ข้าว (*Oryza Sativa L*) มีแหล่งกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้าวเป็นผลผลิตทางเกษตรที่สำคัญของประเทศกำลังพัฒนา และเป็นอาหารหลักของประชากรมากกว่าครึ่งโลก การเพาะปลูกข้าวสามารถทำได้ตลอดปี โดยการปลูกในที่ชื้นแฉะและมีน้ำขัง ปัจจุบันมีพันธุ์ข้าวประมาณ 20 สกุล ข้าวที่มีการปลูกอย่างแพร่หลาย คือ *Oryza sativa L.*

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ข้าวที่เพาะปลูกมาก คือ Japonica, Indica และ Javanica ในประเทศอินโดนีเซีย สำหรับประเทศไทย เป็นแหล่งสำคัญของการผลิตข้าวสู่ตลาดโลก โดยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวสารเจ้ามากกว่า 4 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 4 หมื่นล้านบาท (ข้าว, 2556)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับโรงสีข้าว โรงสีข้าวมีบทบาทสำคัญในการแปรรูปข้าวเปลือกจากชานาไปเป็นข้าวสารเพื่อขายให้แก่ผู้บริโภค โดยอาศัยระบบกลไกทางตลาด จากสถิติของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อ ปี พ.ศ. 2535 ประเทศไทยมีโรงสีทั้งหมดตั้งแต่ขนาดเล็ก คือ 10 เกวียน/วัน ถึงขนาดใหญ่ 200 เกวียน/วัน รวมกันประมาณ 4,000 โรง กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย จังหวัดที่มีโรงสีมากที่สุดจะเป็นจังหวัดทางภาคอีสาน รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ โดยโรงสีข้าวส่วนมากจะเป็นโรงสีขนาดเล็ก ที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 50 เกวียน/วัน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2554)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องสีข้าวชุมชน สำหรับหมู่บ้านในชนบท ภาควิชาเกษตรกลวิธาน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาเครื่องสีข้าวกล้องขนาดเล็กที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกร โดยออกแบบให้ใช้ต้นกำลังต่ำ สามารถลดการสูญเสียจากการแตกหักระหว่างการสี ทำให้ได้ข้าวสารที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปส่งเสริมให้โรงงานผลิตเพื่อจำหน่ายให้เกษตรกรใช้ในท้องถิ่นได้ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554)

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการประหยัดทรัพยากร โดยเน้นความคุ้มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด แต่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด เป็นการประเมินต้นทุนเทียบกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน ในการประเมินค่าใช้จ่ายของการสร้างเครื่องและการสีข้าวเป็นดังนี้ ค่าใช้จ่ายเริ่มต้น (First cost) คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับลงทุนเริ่มต้น เช่น เครื่องจักร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ (Operating cost) คือ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเตรียมไว้ เพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินที่ต้องลงทุนไปเพื่อให้เกิดผลผลิต แบ่งเป็น ค่าใช้จ่ายเริ่มต้น (Fixed cost) คือ ค่าใช้จ่าย ที่คงที่ไม่แปรไปตามปริมาณผลิต เช่น ค่าเสื่อมราคา ค่าเสียโอกาสของทุนในเครื่องสีข้าว ค่าใช้จ่ายผันแปร (Variable cost) คือ ค่าใช้จ่ายที่แปรไปตามปริมาณผลิต เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะแปรเปลี่ยนตามปริมาณข้าวเปลือกที่นำมาสีเป็นข้าวสาร

ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการสีข้าวเปลือก หาได้จากสมการที่ 1

$$AC = FC + VC \quad (1)$$

เมื่อ AC = ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการสีข้าวเปลือกต่อปี (บาท/ปี)

FC = ค่าเสื่อมราคาของเครื่องสีข้าว (D) + ค่าเสียโอกาสในการลงทุน (R)

VC = ค่าจ้างแรงงาน (W) + ค่าไฟฟ้า (E) + ค่าบำรุงรักษา (M)

โดยที่ ค่าเสื่อมราคา (คิดวิธีเส้นตรง) หาได้จากสมการที่ 2

$$D = \frac{P - S}{L} \quad (2)$$

ค่าเสียโอกาสในการลงทุน หาได้จากสมการที่ 3

$$R = \frac{P + S}{2} \times j \quad (3)$$

เมื่อ P = ราคาซื้อหรือสร้างเครื่องสีข้าว (บาท)

L = อายุการใช้งานเครื่องสีข้าว (สิบกหรือน้อย) = 10 ปี

S = ราคาเครื่องเมื่อครบ 10 ปี = 0.1 P (บาท)

D = ค่าเสื่อมราคาต่อปี (บาท/ปี)

R = ค่าเสียโอกาสในการลงทุนต่อปี (บาท/ปี)

i = อัตราดอกเบี้ย 5.75% ต่อปี

(เมื่อเดือนสิงหาคม 2554)

จุดคุ้มทุน (Break even point, BEP) ใช้สมการที่ 4

$$BEPS = FC / (SUU - VCU) \quad (4)$$

เมื่อ BEPS = จุดคุ้มทุน (หน่วย)

FC = ค่าใช้จ่ายคงที่ (บาท)

SUU = ราคาขายต่อหน่วย (บาท/หน่วย)

VCU = ค่าใช้จ่ายแปรผันต่อหน่วย (บาท/หน่วย)

ระยะเวลาในการคืนทุน หาได้จากสมการที่ 5

$$PBP = MC / P \quad (5)$$

เมื่อ PBP = ระยะเวลาในการคืนทุน (ปี)

MC = ค่าใช้จ่ายในการสร้างเครื่อง (บาท)

P = กำไร (บาท/ปี) (ไพฑูริย์ แยมเมือง, 2543)

ในการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์มีสมมุติฐานของการลงทุน ดังนี้

1. ราคาผลิตภัณฑ์คงที่ ฉะนั้นรายได้การวิเคราะห์จะเป็นเส้นตรง
2. ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้หมดไม่ว่าจะผลิตเท่าไร
3. อัตราดอกเบี้ยคงที่
4. ต้นทุนคงที่และต้นทุนแปรผันแยกออกจากกันได้ชัดเจน
5. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่มีผลต่อราคาผลิตภัณฑ์
6. นโยบายระดับบริหาร วิทยาการ และประสิทธิภาพของการดำเนินงานไม่เปลี่ยนแปลงไป

3. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มวิจัยวิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยว สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร ได้ออกแบบและพัฒนาประสิทธิภาพเครื่องสีข้าวขนาดเล็กแบบลูกหินขัดสีและแบบแกนโลหะ โดยแบบลูกหินขัดสีจะเป็นลูกหินเดี่ยว ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า 3 แรงม้าเป็นต้นกำลัง มีความเร็วของลูกหินขัดสี 9.5 เมตร/วินาที ราคาประมาณ 40,000 บาท จุดคุ้มทุนของการใช้เครื่อง 626 ชั่วโมง/ปี สามารถสีได้ข้าวสารรวม 65.2 เปอร์เซ็นต์ โดยมีอัตราการสี 87 กก./ชั่วโมง ส่วนเครื่องสีข้าวขนาดเล็กแบบแกนโลหะ ใช้มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 1.5 แรงม้าเป็นต้นกำลัง มีความเร็วของลูกหินขัดสี 4.56 เมตร/วินาที จะได้ต้นข้าวเฉลี่ยประมาณ 53 เปอร์เซ็นต์

ฝ่ายวิจัยและฝึกอบรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทำการออกแบบ และสร้างหลักการทำงานของเครื่องใช้พลังงานจากมอเตอร์ ขนาด 2 แรงม้า ใช้แรงดันไฟฟ้า 220 โวลต์ ลูกยาง 2 ตัว ซึ่งสามารถสีข้าวกล้องได้ 40 กิโลกรัมต่อชั่วโมงและสามารถแยกข้าวเปลือกออกจากข้าวกล้องได้ ซึ่งจะช่วยประหยัดเวลาและทุนแรงซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรในชนบทและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวชนบทให้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการโรงสีชุมชน แบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ได้วางแผนดำเนินงาน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาโครงการการบริหารจัดการโรงสีชุมชน แบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

2. ออกแบบจัดจ้าง สร้างเครื่องสีข้าว และสร้างเครื่องซีลสุญญากาศและไม่สุญญากาศให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก เพื่อให้เกิดการรวมตัวของสมาชิกภายในชุมชน โดยการระดมสมองร่วมกันวางแผน

3. ทำการเก็บรวบรวมสมาชิกชาวากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก เพื่อให้ชำนานำผลผลิตข้าวเปลือกเข้าสู่โรงสีข้าวชุมชน ปีละไม่น้อยกว่า 15 ตันข้าวเปลือก

4. ออกแบบโลโก้บรรจุภัณฑ์ข้าวสารขนาด 5 กก. และดำเนินการผลิตเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมชุมชน โดยการออกแบบสอบถามระดมความคิดเห็นการวางแผนการออกแบบโลโก้ สีและรายละเอียดให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ รวมทั้งเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ที่แตกต่างจากกลุ่มชำนาน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาลตำบลเกวียนหัก และปราชญ์ชาวบ้านที่เสนอรูปเกวียนในความเป็นตำนานของหมู่บ้านเกวียนหักตำบลเกวียนหัก

5. วิเคราะห์ผลเชิงเศรษฐศาสตร์ โดยจะมุ่งเน้นวิเคราะห์ 3 ด้านคือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการสีข้าวต่อปี จุดคุ้มทุนของเครื่องจักร และระยะเวลาในการคืนทุนของเครื่องจักร

6. ให้ความรู้การบริหารแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านไทรนอง เพื่อการพัฒนาไปสู่การส่งเสริมการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนและโรงปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

7. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุงและโรงปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยบ้านไทรนอง ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ติดตาม-ประเมินผลการน้อมนำแนวพระราชดำริในการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสืบสานปรับใช้และขยายผลให้สมาชิกชาวากลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านไทรนองโดยวิธีการเสวนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงสีชุมชน แบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า

1. ผลการบริหารจัดการโรงสีชุมชนโดยเข้าศึกษาโครงการอยู่ดีมีสุข อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีได้เห็นตัวอย่างวิธีการบริหารงานของกลุ่มชุมชนและตัวอย่างบรรจุภัณฑ์ซึ่งจากการได้เข้าศึกษาดูงานมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องของการออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยทางกลุ่มโครงการอยู่ดีมีสุข อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เสนอว่าทางกลุ่มยังขาดความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แต่มีข้อดีคือมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกรียนหักได้นำเอาแนวทางต่างๆ มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวตำบลเกรียนหัก

2. ผลการออกแบบจัดจ้าง สร้างเครื่องสีข้าว และสร้างเครื่องสีสุญญากาศและไม่สุญญากาศ พบว่าได้มีการติดตั้งเครื่องสีข้าว โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นจากเทศบาลตำบลเกรียนหักควบคุมการติดตั้ง และทดลองระบบการทำงานของเครื่องสีข้าว ซึ่งสามารถสีข้าวเปลือกได้ไม่น้อยกว่า 200 กิโลกรัมข้าวเปลือก/ชั่วโมง ให้เป็นข้าวกล้องและข้าวขาว มีระบบทำความสะอาดข้าวเปลือก แยกปลายข้าว แยกรำและแยกแกลบในตัว มีระบบปรับความขาวของข้าวได้ตามต้องการ มีระบบลำเลียงข้าวขึ้นด้านบนเครื่องเพื่อสะดวกในการเทข้าวเปลือก มีแผงควบคุมระบบไฟฟ้าของเครื่อง ใช้ระบบไฟฟ้า 220 โวลต์ ขนาดกว้าง 147 cm. x ยาว 150 cm. x สูง 260 cm. และใช้ระบบลูกยาง 3 ลูก กะเทาะข้าวเปลือก และออกแบบจัดจ้างสร้างเครื่องสีสุญญากาศ จากห้างหุ้นส่วนจำกัด วิน วิน แพ็คเกจจิ้ง จำนวน 2 เครื่อง และผลความพึงพอใจในการออกแบบจัดจ้างสร้างเครื่องสีข้าวร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกรียนหักมีการสำรวจความพึงพอใจ 5 ระดับ พบว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.14 สอบถามความพึงพอใจการออกแบบจัดจ้างเครื่องแพ็คสุญญากาศและไม่สุญญากาศอยู่ในระดับความพึงพอใจมากโดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.26

3. ผลการวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ จะพบว่า ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการสีข้าวต่อปีประมาณ 925,189.50 บาท/ปี ซึ่งเมื่อคิดเป็นต้นทุนการสีข้าวบรรจุถุง 5 กิโลกรัม จะเท่ากับ 93.67 บาท ซึ่งเมื่อตั้งราคาขาย 110 บาท/ถุงจะได้กำไร 16.33 บาท/ถุง จุดคุ้มทุนของเครื่องจักร 12,930.35 กิโลกรัม/ปี และระยะเวลาในการคืนทุน 1 ปี 7 เดือน

4. ผลการรวบรวมสมาชิกชาวบ้านกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกรียนหัก เพื่อให้ชาวบ้านนำผลผลิตข้าวเปลือกเข้าสู่โรงสีข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกชาวบ้านแรกเข้าได้จำนวน 22 ท่าน มีพื้นที่ทำนาในกลุ่มสมาชิก 531 ไร่ มีผลผลิตข้าว 571.3 ตัน/ปี ซึ่งการรวมกลุ่มในการนำข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการยังไม่ประสบผลสำเร็จ พบว่ามีการนำข้าวเปลือกมาสีกับเครื่องสีข้าวโดยเฉลี่ย 600 กิโลกรัมข้าวเปลือก/วัน เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนการเก็บ

ข้าวเปลือกเพื่อร่วมโครงการจึงมีปริมาณที่น้อยมาก อีกทั้งชาวบ้านในปัจจุบัน ภาระหนี้สินมาก ทำให้ต้องใช้เงินภายในครอบครัว

5. ผลการออกแบบโลโก้บรรจุภัณฑ์ข้าวสารขนาด 5 กก. และดำเนินการผลิตเพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ เจริญพาณิชย์ และอุตสาหกรรมชุมชน พบว่าได้โลโก้บรรจุภัณฑ์ข้าวสาร 5 กก. แบบสุญญากาศและไม่สุญญากาศและดำเนินการผลิต โดยมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.4162 ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงโลโก้บรรจุภัณฑ์ข้าวสารแบบสุญญากาศและไม่สุญญากาศขนาด 5 กก.

6. ผลการให้ความรู้การบริหารแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกรียนหัก เพื่อการพัฒนาไปสู่การส่งเสริมการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนพบว่าเรื่อง “การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” กลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกรียนหัก สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม โดยการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วม และแนวทางในการบริหารการตลาด และการจัดการถ่ายทอดเทคโนโลยีร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความเชื่อมโยง ระหว่างปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพกับแกลบ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกรียนหักและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านไทรนองเรื่อง “การส่งเสริมอุตสาหกรรมชุมชนและการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์” พบว่า สามารถนำแนวคิดที่ได้รับไปวางแผนการจัดการวางผลิตภัณฑ์ตามพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งวิธีสร้างแรงจูงใจลูกค้าให้สนใจผลิตภัณฑ์และปริมาณการผลิตที่เหมาะสมในแต่ละครั้ง โดยมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบรรยายอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.2599 และเรื่อง “การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน” พบว่า สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนา ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบรรยายอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.3450

7. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการบริหารจัดการโรงสีข้าวชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยบ้านไทรนอง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี พบว่าได้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือวิจัยจากหน่วยงานภาครัฐ และได้มีการลงนามเป็นพยานข้อตกลงแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มมีหน่วยงานภาครัฐเข้าตรวจสอบให้การบริหารงานโปร่งใส รวมทั้งกำหนดพื้นที่การจัดวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งสองตำบลด้วย

8. ผลการติดตาม-ประเมินผล

8.1 การวิเคราะห์กิจกรรมงานวิจัยโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) พบว่า

ด้านความพอประมาณ พบว่ามีความเหมาะสมกับจำนวนไร่ที่ทำโดยพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 531.2 ไร่คิดเป็น 30% ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด ความเหมาะสมกับจำนวนบุคคลในครัวเรือน ซึ่งมีประชากร 4,560 คน หรือ 1,757 ครัวเรือน มีความต้องการบริโภคข้าว 289 ตัน/ปี ทำพันธุ์ 25.3 ตัน ขยายโรงสีเอกชน 248 ตัน และนำเข้าร่วมโครงการ 15.7 ตัน มีการแบ่งข้าวเปลือกเพื่อนำเงินมาใช้ในครัวเรือนในสัดส่วนพอประมาณ กล่าวคือ มีการจำหน่ายข้าวเปลือกบางส่วนจากผลผลิตทั้งหมดแล้วนำส่วนหนึ่งเข้าร่วมโครงการ

ด้านความมีเหตุผล กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการจัดเก็บข้าวไว้ทำพันธุ์ 25.3 ตัน มีการนำข้าวมาสีเพื่อรับประทาน ประมาณ 500-600 กก./สัปดาห์ มีการนำข้าวเปลือกที่เหลือจากการจำหน่ายเข้าโครงการบรรจุถุงจำหน่ายเป็นการหารายได้อีกทางหนึ่ง และมีการประชุมวางแผนการจัดหารายได้ให้กับกลุ่มสมาชิก

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีการแบ่งข้าวเปลือกไว้ทำพันธุ์โดยเผื่อไว้ 100% เพราะอาจจะรับผลกระทบหว่านข้าวไม่ติดไม่ต้องซื้อข้าวสารมารับประทานเหมือนก่อนทำให้ลดรายจ่าย ซึ่งเดิมชานาขายข้าวเปลือกจนหมด แล้วนำเงินไปซื้อข้าวสารมารับประทานแทน ป้องกันการจำหน่ายหมดจะไม่มีไว้เข้าร่วมโครงการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้องหรือข้าวสารซึ่งให้ผลตอบแทนมากกว่า มีการป้องกันการผลิตที่วัตถุดิบข้าวเปลือกหมดเร็วไม่พอต่อการจำหน่าย และมีการป้องกันข้าวเปลือกที่สีเป็นแกลบ ส่งไปแลกเปลี่ยนเป็นปุ๋ยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพบ้านไทรนองไม่เพียงพอ

เงื่อนไขความรู้ มีการปรึกษาหารือสูตรปุ๋ยที่เหมาะสมกับพื้นที่นาข้าว เพื่อเป็นการสร้างเงื่อนไขความรู้เรื่องการทำนาค่านา และวิธีการเพิ่มผลผลิตให้มีปริมาณมากขึ้น มีการเก็บข้าวเปลือกไว้ที่ตนเองก่อนเพื่อลดพื้นที่ในการจัดเก็บ และข้าวเปลือกมีความชื้นไม่เกินที่กำหนดโดยการตากข้าวเปลือกในลานตากสามารถใช้งานและบำรุงรักษาเครื่องสีข้าวได้เอง มีการใช้บรรจุภัณฑ์ข้าวสารตราเกวียนหักทำการทดลองตลาด มีการจัดทำบัญชี ขาดดุล

รายรับ-รายจ่าย มีการระมัดระวังเรื่องความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่างๆ เช่น คุณภาพสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน

เงื่อนไขคุณธรรม พบว่ามีความขยัน อดทนต่อการทำนา และการเปลี่ยนทัศนคติของชุมชนต่อความสะดวก สบาย อดทนรอการเก็บผลผลิต มีความซื่อสัตย์ สุจริต คือมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและสมาชิกกลุ่มโดยมีการจดบันทึกการนำข้าวที่เข้ามาสีโดยระบุจำนวนกระสอบที่สี มีการนำปลายข้าวและจุกข้าวไปเลี้ยงเด็กเล็กอนุบาลของชุมชนเทศบาลตำบลเกวียนหัก อีกทั้งมีการนำแกลบไปแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยบ้านไทรนอง เพื่อนำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพมาใส่ในนาข้าว

8.2 การสร้างความยั่งยืนของชุมชนการพัฒนาอาชีพ โดยการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แก้ไขปัญหาความยากจนในปัจจุบันแนวโน้มปัญหาความยากจนของชุมชนเริ่มลดลง โดยความยากจนในขั้นนี้ หมายถึงการมีรายได้พอกับรายจ่ายจนถึงขั้นต้องกู้หนี้ยืมสินจากผู้อื่นมาใช้จ่าย ในการดำเนินงานวิจัยพบว่าชีวิตประจำวันอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของลัทธิบริโภคนิยม วัตถุนิยมอย่างไร้ขอบเขตจำกัดลดลง ตามแนวความคิดของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 พอมีพอกิน เป็นการผลิตเพื่อตนเอง เพื่อครอบครัวเป็นอันดับแรกตั้งข้อความที่ว่า “กินทุกอย่างที่ปลูก และปลูกทุกอย่างที่กิน” พึ่งเงินให้น้อยที่สุด อะไรเป็นสิ่งที่สามารถผลิตเองได้ ซึ่งก็คือ การพึ่งตนเองได้ โดยค่อยๆ พิจารณาทำทีละอย่าง ลดรายจ่ายลง ลดการพึ่งพิงจากภายนอก ชุมชนบ้านเกวียนหักมีอาชีพเป็นชานาปลูกข้าวมีโรงสีเป็นของตนเอง นำข้าวที่ชุมชนปลูกมาสีและนำกลับไปบริโภค โดยวัสดุที่เหลือจากการสีข้าวที่มีมูลค่า สามารถนำมาทำให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น แกลบ ไร่ ปลายข้าว นำมาเป็นทุนเพื่อพัฒนาโรงสีของชุมชนเองต่อไป การกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดความสุขใจ รู้จักอดทนซึ่งก็คือการฝึกธรรมะให้กับตนเอง รู้จักคำว่า “พอ” ไม่โลภมาก ชีวิตก็มีความสุข ซึ่งอย่างน้อยก็เป็นความสุขจากการไม่สร้างหนี้เพิ่ม และมีความสุขจากการผูกมิตรไมตรีกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงโดยการแบ่งปัน

ขั้นที่ 2 อยู่ดีกินดี เป็นขั้นของการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนและในสังคมใกล้เคียงเข้าด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดพลังเพื่อก่อให้เกิดการผลิต เพื่อมุ่งไปสู่เศรษฐกิจชุมชน ด้วยการรวบรวมข้อมูลด้านการตลาด การแปรรูปวัตถุดิบของชุมชนให้เป็นสินค้าและบริการ เพื่อหารายได้เพิ่มขึ้น เช่น ชุมชนบ้านเกวียนหักนำข้าวสารที่สีเอง เหลือจากการบริโภคจึงนำมาบรรจุถุงออกจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

ขั้นที่ 3 มั่งมี ศรีสุข เป็นขั้นการดำเนินธุรกิจชุมชน โดยเกิดพลังสร้างสรรค์จากเครือข่ายที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกันร่วมมือกันทำกิจกรรมผลิตและการจำหน่ายเพื่อก่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองในทุกๆ เรื่อง โดยที่ประชาชนในชุมชนและในสังคม

ต้องเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเอง โดยชุมชนบ้านเกวียนหัก เป็นเจ้าของโรงสีชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดความมั่งมี ศรีสุขขึ้นต่อไป คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงคือ เวลาที่ทำวิจัยน้อยเกินไป อาจจะยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรมไม่ครบ สมาชิกทุกคนที่มีสถานภาพพออยู่พอกินสมควรแก้สภาพของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ซึ่งระดับความเสี่ยงสูง แนวทางการแก้ไขที่คณะผู้วิจัยเตรียมป้องกันไว้คือ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้กับแผนงานวิจัย/ประชุมเพื่อตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณ แล้วสรุปวิเคราะห์การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน/มีการติดตามผลการดำเนินงานนำแนวพระราชดำริมาประยุกต์ใช้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสอง แม้ว่าการวิจัยจะปิดโครงการแล้วก็ตาม/เผยแพร่คุณงามความดีของสมาชิกที่ประสบความสำเร็จให้ประชาคมได้รับทราบ

สรุปผลและอภิปราย

งานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงสีชุมชน แบบมีส่วนร่วม ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะโดยการนำแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักดำรงชีวิตพออยู่พอกินสมควรแก้สภาพ เป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จากกระแสพระราชดำรัส คณะผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานวิจัยโครงการการบริหารจัดการโรงสีชุมชน แบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเมื่อโครงการแล้วเสร็จ คณะผู้วิจัยได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการการบริหารจัดการโรงสีชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้โครงการนี้อยู่อย่างยั่งยืนและสามารถบริหารจัดการโดยชุมชน บริหารเอง สร้างความเข้มแข็งรูปแบบของชุมชนบริหารจัดการชุมชน เห็นถึงวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งมีพระราชกรณียกิจด้านการบริหารจัดการข้าว มีพระราชดำรัสแก่บุคคลคณะต่างๆ หลายครั้งในการสนับสนุนให้มีการนำกระแสพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับข้าวและเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นผู้วิจัยได้นำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในโครงการ โดยการออกแบบเป็นเมทริกซ์เศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว ส่งผลทำให้ปริมาณผลผลิตข้าวทางการเกษตรสูงขึ้นรวมทั้งลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร และ

ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอีกด้วย ผลผลิตข้าวสารบรรจุถุงมีการแลกเปลี่ยนและจำหน่ายให้ทางสมาชิกแล้ว ยังจำหน่ายในร้านค้าต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มอีกด้วย แนวทางการวิจัยดังกล่าวเมื่อสิ้นสุดโครงการ การเสวนาประชุมพูดคุยถึงการบรรจุข้าวสารมีการวางแผนการดำเนินงานรับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนา เพื่อนำเข้าโครงการและเรื่องผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก มีการสีเป็นข้าวสารแล้วทั้งหมดตั้งแต่เริ่มโครงการจำนวน 5,000 กิโลกรัมเป็นเงิน 110,000 บาท ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ การเพิ่มรายได้โดยมีการจำหน่ายข้าวสารบรรจุถุงไปแล้วทั้งหมด 1,500 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 22 บาท เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 33,000 บาท ส่วนที่สองเป็นการลดรายจ่ายโดยนำข้าวสาร 20 กิโลกรัม ไปแลกเปลี่ยนกับปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจำนวน 50 กิโลกรัม โดยแลกเปลี่ยนข้าวสารไปแล้วเป็นจำนวน 1,500 กิโลกรัม คิดเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 33,000 บาท ได้ปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจำนวน 74 กระสอบ และส่วนที่สามเป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนคือการนำข้าวเปลือกมาสีไว้รับประทานเป็นไปตามหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข จำนวน 2,000 กิโลกรัม ทำให้การดำเนินงานโครงการวิจัยมีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนเพิ่มขึ้น และจะเห็นการคิดราคาข้าวสารถูกลงละ 110 บาท เป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาของท้องตลาดซึ่งอยู่ในช่วงของระยะเวลาของการทำวิจัยนั้น คิดจากราคาประเมินต้นทุนการรับจำนำข้าวเกี่ยวละ 9,500 บาท หากซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายราคารับจำนำข้าวสูงขึ้นในราคา 15,000 บาท ทำให้อาจจะมีผลกระทบต่อโครงการวิจัยในเรื่องของราคาไม่มีความยั่งยืน โดยทางคณะผู้วิจัยและคณะกรรมการบริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักได้วางแผนแนวทางการแก้ไขโดยคาดว่า อาจปรับราคาขายข้าวสารบรรจุถุงให้สูงขึ้นและพิจารณาถึงแหล่งจำหน่ายให้มากขึ้นตามความเหมาะสมต่อไปและผลการวิจัยด้านการบริหารจัดการโรงสีชุมชนแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชนตำบลเกวียนหัก ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี การบริหารจัดการโรงสีชุมชนจากอดีตที่ชาวนาต้องพบกับความยากลำบาก ได้เห็นวิถีชีวิตการทำงานเคียงคู่รุ่นปู่ย่าตายายมาจนถึงรุ่นของตนเองจากอดีตที่มีคำกล่าวที่ว่า “ชาวนานั่นทำนาปรังเหลือแต่ซังกับหนี่ ทำนาปีก็เหลือแต่หนี่กับซัง” หากเป็นเช่นนั้นชาวนาก็คงไม่เหลืออะไรเลย เพราะชาวนาต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งข้าวเปลือกไปขาย ต้องเสียทั้งค่าน้ำมัน ค่าแรงงาน ข้าวเปลือกที่จะขายก็ไม่ได้ราคา และเมื่อได้เงินมาก็ต้องนำมาซื้อข้าวสารกลับไปบริโภคในราคาที่สูง ไม่ได้บริโภคข้าวที่ตนเองผลิต สรุปผลว่าปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก ได้มีโรงสีข้าวชุมชนและมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง จนสร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนข้าวชุมชน ตำบลเกวียนหัก และชวานาบริเวณใกล้เคียงที่ไม่ต้องเสียค่าขนส่งเอาข้าว ไปขายระยะทางไกล รวมทั้งยังเป็นแหล่งจำหน่ายข้าวสารให้กับชุมชนใกล้เคียงได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไปโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือมีความพอประมาณทำให้เกิดความพอดีกับการแบ่งข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องและข้าวสารของกลุ่มมีปริมาณข้าวที่เข้าร่วมโครงการ มีเหตุผล กล่าวคือต้องคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง ข้าวต้องมีไว้รับประทานเพียงพอไว้ทำพันธุ์เพียงพอ ไว้จำหน่ายข้าวเปลือกบางส่วนหลังปิดโครงการวิจัยพบว่าทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนกลุ่มวิสาหกิจข้าวชุมชนตำบลเกวียนหักที่ดำรงชีวิตพออยู่พอกิน สมควรแก่อัตภาพ เป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนดีขึ้น จากการเพิ่มรายได้การจำหน่ายเชิงพาณิชย์ของบรรจุภัณฑ์ข้าวบรรจุถุงขนาด 5 กก. และยังสามารถทำให้ชุมชนมี ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สมดุล มั่นคง ยั่งยืน รู้รักสามัคคี ทำงานอย่างมีความสุขที่ดีขึ้นมีการพัฒนานำไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมชุมชนโดยภาครัฐ นำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนภาคเอกชนร่วมจัดทำตลาด เพื่อรองรับการผลิตแบบอุตสาหกรรมชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้ชุมชนเป็นสถานที่ แหล่งวิชาการและวิชาชีพ ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาข้าว การเชื่อมโยงระหว่างชุมชน และเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ สถานที่ที่นักศึกษาดูงานของผู้สนใจและบุคคลทั่วไปเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
2. วิจัยการเชื่อมโยงชุมชนในกลุ่มอาชีพอื่นจากชุมชนใกล้เคียงให้มากขึ้น เพื่อเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การดำเนินงานวิจัยควรมีการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นต่อไป
3. วิจัยเชิงสำรวจพื้นที่ที่เหมาะสมกับโครงการวิจัยและการพิจารณาถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่มีต่อโครงการวิจัยเพื่อการบริหารจัดการโครงการให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. 2554. ข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม. เข้าถึงได้จาก : <http://www2.diw.go.th/factory/tumbol>. (25 ธันวาคม 2556).
- กลุ่มวิจัยวิศวกรรมหลังการเก็บเกี่ยว สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร, 2548.
- ข้าว. 2556. ข้าว. เข้าถึงได้จาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/ข้าว>. (14 มกราคม 2557).
- จันทบุรี. 2556. จังหวัดจันทบุรี. เข้าถึงได้จาก : <http://www.th.wikipedia.org> (1 มกราคม 2557).